

Atbildētājs norādījis, ka 1974. gadā viņš saņēmis visas nepieciešamās atļaujas garāžas būvniecībai Rīgā, [...] gatvē 69, un par saviem līdzekļiem līdz 1979.gadam pabeidzis objekta celtniecību. 1995. gada 8.decembrī un 2003. gada 7.augustā viņam izdoti objekta tehniskās inventarizācijas plāni, kuros nav konstatētas nekādas patvaļīgas vai nelikumīgas būves celtniecības pazīmes.

Atbildētājs arī norādījis, ka, no B.B. iesniegtajiem īpašuma tiesības pierādošiem dokumentiem redzams, ka viņas vecvecākiem uz 1940. gada 17. jūniju šāda būve nav piederējusi, tādēļ īpašuma tiesības viņai uz garāžu atjaunotas nepamatoti.

Pretpasība pamatota uz Civillikuma 1036., 1038., 1044., 1045., 1060. pantu, likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību” 14. panta pirmās daļas 1.punktu un ceturto daļu.

Velāk pretpasības papildinājumos O.K. lūdzis dzēst ierakstu zemesgrāmatās par B.B. īpašuma tiesībām uz palīgceltņi- garāžu Rīgā, [...] gatvē 69.

Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004. gada 25.marta spriedumu prasība noraidīta, bet pretpasība apmierināta.

Izskatījusi lietu sakarā ar prasītājas pārstāvja apelācijas sūdzību, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta 2004. gada 28. oktobrī nosprieda prasību apmierināt daļēji un izlikt O.K. kopā ar visām mantām no garāžas liters 3, [...] gatvē 69, Rīgā, bet prasību daļā par zaudējumu piedziņu, kā arī O.K. pretpasību noraidīt.

Tiesu palāta konstatēja, ka strīdus būve koroborēta zemesgrāmatās uz B.B. vārda, pamatojoties uz Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 1999.gada 15. marta spriedumu, kurš stājies likumīgā spēkā.

Atsaucoties uz likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību” 1.panta otro daļu un Civillikuma 3. pantu, tiesa atzina, ka konkrētā strīda izšķiršanā piemērojamas tās tiesību normas, kuras bija spēkā tad, kad attiecība bija radusies, pārgrozījusies vai izbeigusies, tas ir - Latvijas PSR Civilkodeksa normas.

Tiesu palāta norādīja, ka Latvijas PSR Civilkodeksa normas neparedzēja, ka saimniecības ēka ir patstāvīgs īpašuma tiesību objekts, kuru varētu reģistrēt bez īpašuma tiesībām uz dzīvojamo māju un šā likuma 140. panta izpratnē saimniecības ēka ir uzskatāma par galvenās lietas - dzīvojamās mājas piederumu.

Konstatējusi, ka zemesgabals Rīgā, [...] gatvē 69 un uz tā atrodas ēkas, tostarp palīgceltne- garāža, zemesgrāmatās ierakstīts kā vienots nekustamais īpašums ar vienu kadastra numuru, tiesa atzina, ka ēkas tādējādi apvienotas vienā īpašumā ar zemi un Civillikuma 968. panta izpratnē ir tās daļa.

Atsaucoties uz Civillikuma 968. pantā nostiprināto zemesgabala un uz tā uzcelto ēku vienotības principu un to, ka lietā nav iegūti pierādījumi par likumīgu zemesgabala piešķiršanu O.K. 1970-tajos gados garāžas celtniecībai, tiesu palāta secināja, ka nav pamata likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību” 14. panta pirmās daļas 1. punkta piemērošanai. Tiesa arī norādījusi, ka saskaņā ar minētā likuma 13. pantu, Civillikuma 969. panta noteikumi piemērojami neatkarīgi no ēku vai būves celšanas laika, ja tā uzcelta uz zemes, kas nav piešķirta tajā laikā spēkā esošajā likumā noteiktā kārtībā, un šajā jautājumā nav pieņemts tiesas spriedums. Konstatējusi, ka jautājumā par O.K. īpašuma tiesībām uz garāžu tiesas spriedums nav bijis pieņemts un Civillikuma 969. panta otrajā daļā norādītās sevišķās tiesiskās attiecības starp pusēm nepastāv, kā arī atzinusi, ka lietā nav pierādījumu par strīdus būves kā pastāvīga īpašuma objekta ierakstīšanu valsts vai pašvaldības reģistros, apelācijas instances tiesa secināja, ka nav likumīga pamata pretpasības apmierināšanai.

Atzinusi, ka B.B. ir garāžas lit.3, [...] gatvē 69, Rīgā īpašniece, kurai saskaņā ar Civillikuma 1038. pantu ir tiesības to lietot pēc sava ieskata un atbilstoši 1039. panta noteikumiem ir tiesības aizliegt atbildētājam lietot un izmantot viņai piederošo garāžu,

tiesu palāta norādīja, ka prasība daļā par O.K. izlikšanu no garāžas ir pamatota un apmierināma.

Prasību daļā par zaudējumu piedziņu tiesa noraidīja kā nepierādītu.

Kasācijas sūdzībā O.K., atsaucoties uz materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, lūdzis tiesas spriedumu daļā, ar kuru apmierināta prasība par izlikšanu no nekustamā īpašuma - garāžas [...] gatvē 69, Rīgā un daļā, ar kuru noraidīta pretprasība atcelt, un lietu šajā daļā nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasators norādījis, ka tiesa, nepamatoti nav piemērojusi likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību” 14. panta ceturto daļu, jo nav ņēmusi vērā, ka arī pēc būvju un zemes apvienošanas vienā īpašumā, citas personas var iegūt īpašuma tiesības uz kādu atsevišķu objektu, ja ceļ attiecīgu prasību. Viņa celtā pretprasība atbilst šim gadījumam. Līdz ar to tiesa nepamatoti piemērojusi tikai minētā panta pirmās daļas 1. punktu, kas novedis pie nepareiza sprieduma taisīšanas.

Bez tam tiesa spriedumā nepareizi secinājusi, ka strīdus būves likumīgā īpašniece ir B.B., jo tiesu palāta nav ņēmusi vērā pirmās instances spriedumā konstatēto, ka prasītāja nav pierādījusi savas īpašuma tiesības uz garāžu, kas izslēdz īpašuma tiesību atjaunošanu uz minēto īpašumu likuma „Par namīpašumu atdošanu likumīgajiem īpašniekiem” 1. panta izpratnē.

Tāpat tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 93. panta pirmās un otrās daļas, 97. panta trešās daļas, 189. panta trešās daļas, 190. panta otrās daļas, 193. panta piektās daļas nosacījumus, jo spriedumā nav norādījusi, kādi pierādījumi apstiprina prasītājas apgalvojumus par strīdus objekta piederību viņai, nav motivējusi, kādēļ devusi priekšroku prasītājas pārstāvja paskaidrojumiem, nevis viņa iesniegtajiem rakstveida pierādījumiem.

O.K. arī norādījis, ka tiesa nepamatoti atsaukusies un piemērojusi Civillikuma 969. pantu, jo viņš, pretēji tiesas apgalvotajam, nav uzskatāms par uz svešas zemes pastāvīgi uzceltas ēkas īpašnieku, ko pierāda arī viņa iesniegtie dokumenti.

Iepazinies ar lietas materiāliem un pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473. panta pirmā daļa, kas reglamentē lietas izskatīšanas robežas kasācijas instances tiesā, Senāts atzīst, ka tiesas spriedums daļā, ar kuru apmierināta prasība un noraidīta pretprasība, atceļams un lieta šajā daļā nododama jaunai izskatīšanai šādu apsvērumu dēļ.

Apelācijas instances tiesa prasību par atbildētāja izlikšanu no garāžas apmierinājusi uz tā pamata, ka īpašuma tiesības uz strīdus būvi B.B. atzītas ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu, un tās koroborētas, kas Civillikuma 994., 1036., 1038. panta izpratnē dod viņai kā īpašniecei vienai pašai pilnīgas varas tiesības pār lietu. Tajā pašā laikā tiesu palāta nav devusi juridisku novērtējumu spriedumā konstatētajam apstāklim, ka strīdus garāža celta pagājušā gadsimta septiņdesmitajos gados, un līdz ar to tā nevarēja būt ietverta objektu sastāvā, uz kuriem prasītājai, kā bijušā īpašnieka mantinieci, atjaunojamas īpašuma tiesības, jo atbilstoši likuma „Par namīpašumu atdošanu likumīgajiem īpašniekiem” 1. panta noteikumiem bijušajiem īpašniekiem un viņu mantiniekiem īpašuma tiesības atjaunojamas uz namīpašumiem, kuri 1940.-1980.-tajos gados bez atlīdzības pārņemti valsts vai juridisko personu valdījumā. Ievērojot, ka prasītājas vecvecākiem strīdus garāža nav piederējusi, par pamatotiem atzīstami kasācijas sūdzības motīvi, kuros apstrīdēts B.B. īpašuma tiesību uz šo objektu iegūšanas tiesiskums.

Tas apstākļi vien, ka īpašuma tiesības prasītājai kaut arī bez tiesiska pamata atzītas ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu pats par sevi nevar būt iemesls prasības apmierināšanai, jo atbildētājam O.K., kurš nebija pieaicināts B.B. ierosinātā strīda izskatīšanā kā procesa dalībnieks, minētajā spriedumā izdarītie secinājumi nav saistoši, kā arī nevar iespaidot viņa tiesības. Tādējādi nav pamata atzinumam, ka šis spriedums liedz O.K. apstrīdēt prasītājas īpašuma tiesību atjaunošanu

uz garāžu.

Ja prasītājam īpašuma tiesības uz garāžu atjaunotas nelikumīgi, tad tiesai nebija pamata piemērot Civillikuma 1036., 1038., 1044. pantu un apmierināt prasību par izlišanu.

Atbilstoši pierādījumiem lietā apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka strīdus garāža līdz tās apvienošanai ar zemi nav tikusi reģistrēta kā pastāvīgs īpašuma objekts. Tomēr, uzskatot ka šādas reģistrācijas neesamība izslēdz uz Civillikuma 1044., 1045., 1060. pamatotās pretprasības apmierināšanas iespēju, Civillietu tiesu palāta, kā tas pareizi norādīts kasācijas sūdzībā, kļūdaini piemērojusi un iztulkojusi likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību” 14. panta normas.

Šajā sakarībā jāatzīmē, ka, neraugoties uz Civillikuma 968. pantā nostiprināto zemesgabala un ar to cieši savienotās ēkas (būves) nedalāmības principu, likumā paredzētos izņēmuma gadījumos ēka (būve) var būt pastāvīgs īpašuma priekšmets un piederēt citai personai. Šādi izņēmuma gadījumi, kurus noteica īpašuma reformas realizācijas specifika, paredzēti likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību” 14. panta pirmajā daļā. Pie tam pat tad, ja pastāv, kāds no minētā likuma 14. panta pirmajā daļā paredzētajiem priekšnoteikumiem, bet ēka nav reģistrēta zemesgrāmatās, Valsts zemes dienestā vai pašvaldībā, kā pastāvīgs īpašuma objekts, attiecībā uz trešajām personām ir spēkā Civillikuma 968. pantā ietvertais princips. Taču, ievērojot minētā likuma ceturtais daļas otrajā teikumā noteikto, Senāts uzskata, ka šis princips pretēji tiesas spriedumā secinātajam nenozīmē, ka ieinteresētai personai, ir liegtas tiesības, ceļot īpašuma prasību un pierādot objekta iegūšanas un valdījuma tiesiskumu, apstrīdēt zemesgabala īpašnieka tiesības uz attiecīgu ēku (būvi), neatkarīgi no tās koroborācijas fakta.

Konkrētajā gadījumā O.K. savas Civillikumā 1044. pantā garantētās tiesības ir izmantojis, bet apelācijas instances tiesa viņa pretprasību atbilstoši tās pamatam un priekšmetam pēc būtības nav izskatījusi, jo, neraugoties uz to, ka izšķiramā strīda priekšmets ir īpašuma tiesības uz garāžu, tā atbildētāja iesniegtos pierādījumus par garāžas celtniecības apstākļiem nav vērtējusi un celtniecības atbilstību 1970-tajos gados pastāvējušajam tiesiskajam regulējumam nav pārbaudījusi.

Likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību” 14. panta pirmās daļas 1. punktā paredzētais izņēmums nevar tikt piemērots, ja ēka (būve) līdz 1992. gada 1. septembrim uzcelta bez apstiprināta būvprojekta un būvvaldes atļaujas uz zemesgabala, kas nav ticis piešķirts šim nolūkam, t.i., ja ēka uzcelta nelikumīgi.

Lai gan lietai pievienota virkne pierādījumu par strīdus garāžas būvniecības saskaņošanu pašvaldībā tajā laikā noteiktā kārtībā, par ekspluatācijā nodotas ēkas statusa noteikšanu garāžai, tiesa atzinusi tās celtniecību par nelikumīgu. Senāts uzskata, ka šajā daļā spriedums neatbilst Civilprocesa likuma 193. panta piektās daļas prasībām, jo tiesa nav motivējusi, ar kādiem pierādījumiem un normatīvajiem aktiem pamatots šāds secinājums.

Bez tam tiesa jautājumu par atbildētāja tiesībām uz strīdus garāžu nepamatoti saistījusi ar Latvijas PSR Civilkodeksa 140. panta noteikumiem par galveno lietu un tās piederumiem. No lietas materiāliem redzams, ka garāža uzbūvēta daudzdzīvokļu mājas pagalmā, bet atbilstoši Latvijas PSR Civilkodeksa 105. pantam daudzdzīvokļu māja nevarēja būt pilsoņa personiskā īpašuma tiesību objekts. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka garāža paredzēta kalpošanai galvenajai lietai. Tā kā garāžas un galvenās lietas kopējs saimniecisks vai cits uzdevums nav konstatējams, tiesai nebija pamata strīdus garāžu kvalificēt kā dzīvojamās mājas piederumu, kas seko galvenās lietas liktenim.

Ņemot vērā, iepriekšminētos argumentus, ka apelācijas instances strīdus būvi par nelikumīgi uzceltu atzinusi, nenoskaidrojot un nepārbaudot lietā nozīmīgus apstākļus un

neizvērtējot pierādījumus to kopumā un savstarpējā sakarībā, Senāts uzskata, ka, izšķirot strīdu, bez pietiekama pamata piemēroti arī likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību” 13. panta pirmās daļas noteikumi.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2004. gada 28.oktobra spriedumu daļā, ar kuru apmierināta B.B. prasība un noraidīta O.K. pretprasība, atcelt un lietu šajā daļā lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	R.Krauze
Senators	O.Druks – Jaunzemis
Senators	I.Fridrihsons
Senators	R.Namatēvs
Senatore	R.Saulīte
Senators	I.Šepteris
Senatore	M.Zāgere